

Els noms perduts

MANUEL CASTAÑO

Els personatges principals de les novel·les de Xevi Sala (la Bisbal d'Empordà, 1965) no són heroics ni tenen gaires atractius. Més aviat semblen concebuts de tal manera que al lector no li sigui fàcil identificar-s'hi immediatament. El de *Les causes perdudes* (2010) és un mestre sospitós d'abús de menors; el de *En la pell d'un mort* (2013), un expresident que es posa a treballar de guardaespalles d'un candidat xenòfob, i el d'aquesta, un dels últims milicians en actiu d'una organització terrorista basca. D'ETA no se'n parla en cap moment, ni apareixen noms de personatges públics —excepte el cap d'Estat, com a objectiu, i la que va ser coneguda com «la Tigresa», en una breu evocació lasciva—; però sabem de què va tot plegat perquè forma part de la nostra història recent. L'acció passa l'hivern del 2014,

potser massa tard —ja que va ser el 2011 que ETA va anunciar el final definitiu de la «confrontació armada»— perquè pugui haver-hi un episodi com el que es relata: un comando despenjat de l'organització, en desacord que aquesta estigui negociant la pau amb el govern, decideix actuar pel seu compte —«a dalt ara hi som tu i jo»— i fer un atemptat especialment cruent. Per això s'instal·len en un petit poble imaginari del Ripollès prop de la frontera —les referències a la tria dels mulats i al camí de la retirada, el que van fer els qui s'exiliaven el 1939, contribueixen a situar-lo en el mapa— on fins i tot un foraster que no pretén res més que passar desapercebut s'adona de seguida que allà hi ha conflictes a punt d'esclatar. I és que «qualsevol poble, qualsevol barri, qualsevol escala de veïns és sempre un recinte tancat amb regles pròpies i gent que no vol que cap estrany vingui a potinejar-les». Un judici com aquest, exemplificat al llarg de tota la novel·la, si d'una banda relativitza el conflicte basc —que vist en perspectiva i atès el poc que l'organització armada ha assolit en termes polítics en la seva hora final, apareix com una manera particularment violenta d'afrontar situacions que es donen arreu—, d'altra és molt pessimista sobre la condició humana, ja que pertot, fins i tot en un idíl·lic poble del Pirineu català, es veu que tothom porta al damunt una càrrega d'odis i rancúnies susceptibles de desencadenar assassinats. Per tot això, més que política és una narració policíaca, amb secrets per amagar, ànsies de venjança i ganes de fugir; es de-

SALA, Xevi **Esborraràs les teves petjades**

Edicions Proa.
Barcelona, 2014
214 p

senvolupa amb fredor i naturalitat, sense que se li encomani la tensió inherent als esdeveniments, i els personatges actuen amb un cert sentit fatalista. Només se li pot retreure alguna insuficiència de la trama —com ara les converses telefòniques o la tramesa d'explosius per correu, que semblen massa imprudents per a uns que fa anys que treballen en la clandestinitat, o com ara el fet que algú, després de rebre un tret a la nuca que li surt per l'ull, encara tingui temps de dir una última frase abans d'expirar—. El desenllaç, potser una mica precipitat, és tanmateix lleugerament optimista: sempre hi ha una oportunitat per escollir la pau, encara que no tothom sap com arribar-hi.

novetats JUDIT PUJADÓ

PESSOA, FERNANDO **Robaiyat (Cançons de beure)**

Selecció i traducció a cura de Gabriel de la S. T. Sampol
Edicions de la L.L. Girona, 2014

Pessoa va escriure gairebé 200 quartets seguint l'exemple dels *Robaiyat* del poeta persa Omar Khayyam, i van restar inèdits durant 60 anys. Gabriel S. T. Sampol ha seleccionat i traduït aquesta joia poètica on Pessoa celebra la vida i el neguit per la seva brevetat.

Més que política és una narració policíaca, amb secrets per amagar, ànsies de venjança i ganes de fugir

Domènec Fita amb denominació d'origen

SEBASTIÀ GODAY

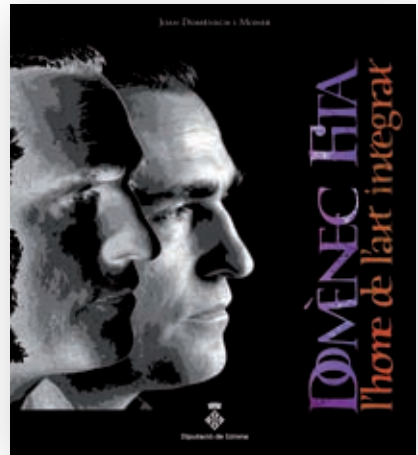
Vagi per endavant que qui ha tractat Domènec Fita li conserva una perseverant estimació, sempre vers l'home, gairebé sempre vers la seva obra artística. El biògraf Joan Domènech, o jo mateix, o els qui en algun moment hem mantingut una relació d'amistat, de treball, de joc, d'estudis... ningú no és capaç d'oblidar-lo ni de deixar d'estimar-lo i, és clar, Joan Domènech no s'ha pogut estar de confeir els elements biogràfics de l'artista integral amb el ciment que és la investigació i, també, amb un altre ciment potser més coriàci que és el de l'estimació de les amistats d'en Fita.

Mentre jo llegia el llibre, Fita continuava experimentant, per exemple, en el *mapping* que havia de mostrar a tots els gironins i forasters per les Fires de Sant Narcís de 2014, una tècnica amb la

qual l'artista ha volgut potinejar, crear i subvertir, sempre des de la llibertat i del seu cabdal aprenentatge acadèmic.

El biògraf Joan Domènech ha optat, amb sagacitat, per donar dues dades de naixement: la primera, la de la seva caiguda de la bastida de l'església de Betlem el 13 de desembre de 1953, que el va deixar paraplègic després d'una angoixant hospitalització; i la segona, el 10 d'agost de 1927, quan va ser deixat a les portes de l'Hospici de Girona (avui Casa de Cultura). Ambdues dates són certes. I potser una tercera hauria estat l'any 2006, quan supera una greu malaltia, i el 2007 un atac de cor. Fita és un home, un artista, amb diversos naixements i amb múltiples renaixements artístics, i aquesta és la tasca que el biògraf ha hagut d'explicitar sabent que havia d'esporgar per oferir-nos un text amè.

Per a aquesta tasca ingent ha hagut de menester estructurar la publicació de la Diputació de Girona en onze capítols estrictament biogràfics amb l'anteposició d'una naixença a una altra per prosseguir per etapes marcadament indispensables en el seu devenir, des del grup Flamma a la seva pertanyença a l'Opus Dei i la seva posterior fugida; de l'Escola d'Art a la Fundació Fita; de les seves residències o taller a Sarrià de Dalt a l'actual a Montjuïc, a Girona. En tots els capítols, però, el biògraf Domènec basteix el fil conductor òbviament amb l'home Fita, però sempre apareixen les amistats: tantes, que fan de l'índex onomàstic del llibre una altra mena de capítol. La feina del biò-

DOMÈNECH I MONER, Joan
Domènec Fita.
L'home de l'art integrat

Edició de la Diputació de Girona.
Girona, 2014
296 p

GIRONELLA I GRANÉS, JOSEP MARIA
Els molins empordanesos
baixmedievals

Llibres del segle.
Girona, 2013. 381 pàgines

Segons l'historiador Marc Bloch, l'expansió dels molins hidràulics coincidí amb la fi de l'antiguitat i la feudalització de la societat europea. Entre finals del segle XIII i inicis del XIV se'n van construir centenars als rius i rieres altempordanesos. Gironella els analitza en aquest llibre i respon moltes de les preguntes sobre els seus orígens.

L'home de l'art integrat és un treball d'ordre a l'interior de l'ordre majestuós amb el qual Fita ha endreçat la seva obra

graf ha estat ingent, sigui per la infinitat d'hores de conversa i indagació en el taller de l'artista, sigui en la immersió en els indispensables blocs amb croquis, dibuixos i pensaments escrits que Fita ha anat emplenant al llarg de la seva vida —512 blocs, que per si mateixos poden ser objecte d'estudi—, o sigui en l'arxiu personal que Fita i Àngela Rodeja, la seva muller, van cedir a l'Arxiu de Sant Josep de Girona, o en la revisió de la bibliografia i catàlegs editats al llarg d'aquesta extensa vida. Una feina d'espigolador en una existència homèrica com la d'en Fita. Haurà estat un treball d'ordre a l'interior de l'ordre majestuós amb el qual Fita ha endreçat la seva obra.

En definitiva, *L'home de l'art integrat* és un vast, evocador i amable treball biogràfic del lloretenc Joan Domènec que ajudarà a revisar amb més precisió l'obra gairebé fractal d'aquest entranyable homenot gironí que és Domènec Fita.